

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **M. A.**, zastoupený Organizací pro pomoc uprchlíkům, z. s., se sídlem Kovářská 939/4, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2019, č. j. 63 Az 42/2019 – 19,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost proti výroku III. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2019, č. j. 63 Az 42/2019 – 19, **se odmítá.**
- II. Výroky I. a II. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2019, č. j. 63 Az 42/2019 – 19, **se zrušují a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Ostravě (dále jen „*krajský soud*“) se žalobce domáhal přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 8. 2019, č. j. OAM-077/DS-PR-P12-2019. Tímto rozhodnutím žalovaný rozhodl, že státem příslušným k přijetí žalobce zpět podle § 18 odst. 1 písm. b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, je Rumunsko. Dále žalovaný rozhodl, že žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany je v souladu s § 10a odst. 1 písm. b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném pro projednávanou věc (dále jen „*zákon o azylu*“), ve vztahu k České republice nepřípustná a řízení o ní se podle § 25 písm. i) zákona o azylu zastavuje.

[2] Žalobce v žalobě požádal krajský soud o ustanovení zástupce z řad advokátů, neboť je bez finančních prostředků, neumí česky, nevyzná se v českém právu, a není proto schopen bránit svá práva a zajistit si právní pomoc advokáta. Konkrétně požadoval ustanovení Mgr. Ladislava Bárty, advokáta se sídlem Purkyňova 6, Ostrava. Tento advokát se totiž cizineckým a azylovým právem zabývá, poskytuje bezplatné právní poradenství v zařízení pro zajištění cizinců a s případem žalobce již byl seznámen.

[3] Krajský soud výrokem I. usnesení ze dne 24. 9. 2019, č. j. 63 Az 42/2019 – 19, ustanovil zástupkyní žalobce pro řízení o žalobě Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s., se sídlem Kovářská 939/4, Praha 9 (dále jen „OPU“). Výrokem II. tohoto usnesení krajský soud zamítl návrh žalobce na ustanovení Mgr. Ladislava Bárty, advokáta, a výrokem III. žalobce vyzval k doplnění žaloby ve lhůtě 1 dne od doručení napadeného usnesení. Krajský soud konstatoval, že u žalobce jsou splněny podmínky pro ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Připomněl však, že na ustanovení konkrétního zástupce neexistuje právní nárok, při posuzování každého případu je třeba přihlédnout ke všem okolnostem, které soudní řízení provází. V projednávaném případě považoval za hospodárnější ustanovit žalobci uvedenou zástupkyni, která je právnickou osobou poskytující právní pomoc uprchlíkům a cizincům a která nadto obdržela dotaci z veřejných prostředků na úhradu finančních nákladů spojených s poskytováním právních služeb v zařízeních pro zajištění cizinců. Krajský soud uzavřel, že ustanovená zástupkyně je schopna dostatečným způsobem hájit práva žalobce.

[4] Toto usnesení krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, a to z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[5] Stěžovatel v kasační stížnosti odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 8. 2019, č. j. 4 As 149/2019 – 19, který se týká prakticky stejné skutkové i právní otázky, jako je předmětem sporu v nyní projednávané věci. I tehdy bylo kasační stížností napadeno usnesení stejného krajského soudu, jímž soud zamítl žádost žalobce o ustanovení zástupce Mgr. Ladislava Bárty, a namísto toho mu ustanovil zástupkyní pro řízení o žalobě OPU. Nejvyšší správní soud pak rozsudkem č. j. 4 As 149/2019 – 19, toto usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Z tohoto rozsudku stěžovatel v kasační stížnosti rozsáhle cituje.

[6] Z citace judikátu vyplývá, že krajský soud svůj postup odůvodnil identickými argumenty jako v nynější věci (viz odst. [3] shora). Kasační soud k tomu uvedl, že pokud krajský soud dospěl k závěru, že v případě žalobce jsou dány předpoklady pro ustanovení zástupce, byl povinen mu zástupce ustanovit. Kromě toho krajskému soudu vytkl, že neuvedl žádné důvody, které by bránily ustanovení Mgr. Ladislava Bárty. Nakonec kasační soud dodal, že *„[s]kutečnost, že stát bude případně muset platit odměnu resp. hotové výdaje ustanoveného zástupce, nemůže být důvodem převažujícím nad zájmen stěžovatele na zastoupení konkrétním zástupcem, jestliže je jeho návrh podložen rozumnými a věcnými důvody.“*

[7] Stěžovatel je přesvědčen, že závěry výše uvedeného judikátu plně dopadají na projednávaný případ. Proto navrhuje zrušení napadeného usnesení a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení.

pokračování

[8] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že je podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a je podána osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.).

[9] Co se týče podmínky řízení spočívající v povinném zastoupení stěžovatele advokátem, kasační soud odkazuje na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, č. 3271/2015 Sb. NSS (všechna odkazovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Ze zmiňovaného usnesení rozšířeného senátu plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právnického vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, pokud kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Napadené usnesení, kterým krajský soud zamítl žádost stěžovatele o ustanovení konkrétního zástupce pro řízení o žalobě a pro toto řízení mu ustanovil jiného zástupce, než jím požadovaného, je nepochybně takovým procesním rozhodnutím. V řízení o této kasační stížnosti tak nemusí být naplněna podmínka spočívající v povinném zastoupení stěžovatele advokátem.

[10] Nejvyšší správní soud se dále zabýval otázkou přípustnosti podané kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost proti výroku III. napadeného usnesení krajského soudu (viz odst. [3] tohoto rozsudku) není přípustná, neboť se v tomto rozsahu jedná toliko o rozhodnutí, kterým se upravuje vedení řízení ve smyslu § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (srovnej např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 – 47, či usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2006, č. j. 5 As 15/2005 – 47, č. 973/2006 Sb. NSS). Na základě shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost v části směřující proti výroku III. napadeného usnesení krajského soudu odmítl jako nepřipustnou dle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s., ve spojení § 120 s. ř. s. Ve zbylém rozsahu shledal kasační stížnost přípustnou.

[11] Nejvyšší správní soud přezkoumal výroky I. a II. napadeného usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[12] Po posouzení kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je v projednatelném rozsahu důvodná.

[13] K otázkám, které jsou nastoleny v tomto řízení, se Nejvyšší správní soud opakovaně vyjádřil (například ve výše uvedeném rozsudku č. j. 4 As 149/2019 – 19, dále pak v rozsudcích ze dne 1. 10. 2014, č. j. 1 As 104/2014 – 26, či ze dne 11. 1. 2018, č. j. 5 As 330/2017 – 19). Od závěrů z nich vyjádřených nemá Nejvyšší správní soud důvod se odchýlovat ani nyní.

[14] V projednávaném případě je sporné, zda byl krajský soud při rozhodování o ustanovení zástupce povinen přihlédnout k návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce Mgr. Ladislava Bártý, advokáta.

[15] V rozsudku č. j. 4 As 149/2019 – 19, na který stěžovatel trefně poukázal, kasační soud uvedl, že „[p]odle rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 - 141, je namístě vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Platí tedy, že pokud účastník řízení navrhne ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak je namístě zpravidla takovému návrhu vyhovět. Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svou povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu.“

[16] Krajský soud však v souladu s výše uvedeným judikátem nepostupoval. Uvedl toliko to, že stěžovateli navrhovaného zástupce neustanovil z důvodu zájmu na zachování hospodárnosti a účelnosti řízení. Takové odůvodnění není dostatečné. Nejvyššímu správnímu soudu předně není zřejmé, v čem by úspora státu spočívala, jestliže krajský soud vycházel z toho, že náklady na ustanovení advokáta jsou hrazeny z prostředků státu a činnost organizace je financována z veřejných prostředků, tedy zřejmě rovněž z prostředků státu (srovnej již zmiňovaný rozsudek č. j. 5 As 330/2017 – 19). Navíc zájem státu na zbavení se povinnosti platit odměnu ustanovenému zástupci nemůže být důvodem převažujícím nad zájmem stěžovatele na zastoupení konkrétním zástupcem, jestliže je jeho návrh podložen rozumnými a věcnými důvody (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 149/2019 – 19).

[17] Stěžovatel takové důvody, pro které žádá ustanovení konkrétního zástupce, uvedl. Požadoval ustanovení Mgr. Ladislav Bárty s ohledem na to, že tento zástupce se zabývá cizineckým a azylovým právem, poskytuje bezplatné právní poradenství v zařízení pro zajištění cizinců a s případem stěžovatele již byl seznámen. Krajský soud se však těmito tvrzeními nezabýval a zamítl žádost stěžovatele o ustanovení tohoto zástupce toliko s odkazem na zájem na zachování hospodárnosti a účelnosti řízení. Takové odůvodnění samo o sobě neobstojí.

[18] Nad rámec výše uvedeného kasační soud dodává, že v této věci nebyly splněny ani podmínky pro to, aby mohla být zástupkyní stěžovatele ustanovena OPU, jelikož k takovému postupu nedala krajskému soudu souhlas. Podle § 29 odst. 4 občanského soudního řádu, ve spojení s § 64 s. ř. s. lze totiž jinou osobu než advokáta jmenovat opatrovníkem, jen pokud s tím souhlasí. To pravidlo lze podpůrně aplikovat i při ustanovování zástupce účastníku řízení.

[19] Dospěje-li soud k názoru, že existují důvody, proč zástupcem účastníka řízení ustanovit nikoli advokáta či jinou osobu poskytující specializované právní poradenství (§ 35 odst. 2 s. ř. s.), je povinen předem zjistit, zda osoba ustanovovaná zástupcem se svým ustanovením souhlasí. To platí také v případech, kdy má být zástupcem ustanovena právnická osoba uvedená v § 35 odst. 5 s. ř. s. (jakou je OPU), a to již z toho důvodu, že tato osoba nemá právo na odměnu za zastupování, nýbrž jen právo na náhradu účelně vynaložených nákladů (k tomu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 9. 2008, č. j. 4 Azs 51/2008 – 79). V opačném případě by mohlo dojít k porušení

pokračování

ústavně zakotveného zákazu nucených prací a služeb, neboť znakem nucené práce je to, že je vymáhána pod pohrůžkou jakéhokoli trestu a osoba se k ní nenabídla dobrovolně (nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12, dostupný z <https://nalus.usoud.cz>).

[20] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené výroky I. a II. napadeného usnesení krajského soudu podle § 110 odst. 1, věty první před středníkem s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud je v dalším řízení vázán právním názorem vysloveným kasačním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Při nezměněné skutkové situaci bude třeba uvažovat o ustanovení jiného zástupce stěžovateli, než je OPU. Pokud krajský soud shledá, že stěžovateli nelze ustanovit zástupcem Mgr. Ladislava Bártu, je povinen takové důvody uvést. Takové důvody však musí převážet nad těmi, pro které stěžovatel požadoval tohoto konkrétního zástupce.

[21] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 10. prosince 2019

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu